

Pelin ift
Erhan Altunay

AYASOFYA’NIN GİZLİ TARİHİ

DESTEK YAYINLARI: 1304
ARAŞTIRMA: 308

AYASOFYA'NIN GİZLİ TARİHİ / PELİN ÇİFT - ERHAN ALTUNAY

Yayına Hazırlayanlar: Pelin Çift, Erhan Altunay, Ebru Yücel, Göksel Gülensoy

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Ebru Yücel
Editör: Demet Macunlar
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştı
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Kapak Fotoğrafı: Ahmet Kızılhan
Arka Kapak Fotoğrafı: Uğur Utku Sezer
Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal - Tuğçe Budak

Beyaz Baykuş: 1.-55. Baskı: 2016
Destek Yayınları: 56.-67. Baskı: 2017
68.-69. Baskı: 2018
70.-73. Baskı: 2019
Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 74. Baskı: Temmuz 2020
75.-77. Baskı: 2020
78. Baskı: Haziran 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-908-1

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekyayinlari.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

Pelin Çift ile Gündem Ötesi Kitaplığı - 1

Pelin Çift
Erhan Altunay

**Tarihin karanlık geçmişine hapsedilmiş yüzlerce yıllık
sırlar açığa çıkıyor...**

AYASOFYA’NIN GİZLİ TARİHİ

*Okuyunca bilecek, bildikçe Ayasofya’yı daha çok sevip
sahipleneceksiniz.*

Ömer ve Defne'ye...

ÖNSÖZ

Ayasofya...

Yüzlerce yıldır kalbinde barındırdığı sırlarla izliyor İstanbul'u...

Kurulduğu o hâkim tepenin manzarasından bakıyor insanlığa, her taşına sinmiş kadim bilgeliğiyle...

Tüm dünyanın eşsiz bir sanat şaheseri olarak gösterdiği kutsal bir mabet: Ayasofya...

Nice badireler atlatmış, yakılıp yıkılmış, işgal altında kalmış ve tehdit edilmiş. Efsanelerde de anlatıldığı üzere bunca tehdi-de rağmen bir nevi kutsal koruma altında kalarak bugünlere gelmiş.

Ayasofya'yı Fatih Sultan Mehmet gibi merak etmedikçe ve bu eşsiz mabede onun verdiği değeri göstermedikçe, ne yazık ki Ayasofya'nın özünü, sakladığı sırları ve onun konuştuğu gizli dili hiçbir zaman anlayamayacağız.

İşte bu nedenle, seri halinde yayımlanacak olan Gündem Ötesi Kitaplığı'nın ilk eseri Ayasofya üzerine olsun istedik. Bu kitapta, Ayasofya'nın neden tarih boyunca ezoterik örgütlerin hedefinde olduğunu, kimler tarafından ve neden arzulandığını, tarihimizin bilinmeyen karanlık noktalarını, tarihinde önemli rol oynayan şahsiyetlerini ve gizli kahramanlarını sizler için sorguladık. Her açıdan ele aldığımız bu konuya dair ortaya attığımız farklı ve detaylı sorularımızı ancak Erhan Altunay cevaplayabilirdi. Onsuz bu kitap asla hayal ettiğimiz gibi olmazdı.

Ayasofya'nın Gizli Tarihi, Ayasofya'yı eksenine koyarak okuyucuyu gizli tarih yolculuğuna çıkaran ilk çalışmadır. Ancak dileğimiz son olmaması... Çünkü Ayasofya bilindikçe daha çok sevilip sahip çıkılacak ve korunacak... Ve inanıyorum ki ancak bu şekilde gerçek değerini bulacak.

Bu yolculukta elbette özel olarak teşekkür etmem gereken ilk isim Ebru Yücel... Özel hayatımızda ve “Gündem Ötesi” TV programlarında olduğu gibi, kitabı hazırlarken de ayrılmadık. Doğru soruları sorabilmek, doğru konuları açabilmek için çok kaynak taradık ve birçok kez Ayasofya'ya gittik, ilham aldık.

Özel bir teşekkürüm de Göksel Gülensoy'a. Onun sayesinde Ayasofya'nın dehlizlerine inip eşsiz bir tecrübe yaşadım. Göksel Gülensoy, hem kısa bir röportajla bize bilgisini aktardı hem de özel arşivini açarak Ayasofya'nın dehlizlerinde çektiği ve ilk kez bu kitapta göreceğiniz fotoğrafları cömertçe paylaştı.

Ve son teşekkürüm eşim Okan'a... Desteği, mesleğime duyduğum heyecana olan saygısı ve evdeki sabrı için...

Ayasofya tarihiyle, mimarisiyle, süslemeleriyle her manada çok özel ama hepsinden öte, hissettirdikleri bambaşkadır.

İçeri girdiğimde kafamı kaldırır, Ayasofya'nın o muhteşem kubbesine uzun uzun bakarım.

“Allah göklerin ve yerlerin nurudur...”

Nur Suresi'nin 35. ayetini okurum.

Kalbimi ferahlatır.

Ayasofya kutsal bir emanet, tarihi bir vasiyettir.

Layık olabilmek dileğiyle...

Pelin Çift

Gündem Ötesi Kitaplığı'nın ilk kitabı Ayasofya'nın Gizli Tarihi'nde Erhan Altunay ile Ayasofya'yı konuşacağız. Ayasofya'nın geçmişini, sembollerini, gizemlerini ve gizli tarihini uzun yıllardır Latince, Fransızca, İngilizce ve Grekçe dillerinde okuyarak, orijinal kaynaklarından araştıran bir isim. Ezoterik öğretiler ve paganizm uzmanı olan araştırmacı yazar, sembolizm ve dinler tarihi hakkında seminerler veriyor, paganizm üzerine de yayımlanmış üç kitabı var.

En önemlisi de Erhan Altunay gerçek bir Ayasofya sevdalısı...

“EY SÜLEYMAN! SENİ GEÇTİM!”
JUSTİNYANUS HZ. SÜLEYMAN’A
NASIL KAFA TUTTU?

✍️ Ayasofya’nın gizli tarihini ve barındırdığı sırları sizden öğreneceğiz ama öncesinde en başa dönelim ve yüzyıllardır kutsal kabul edilen bu mabedi tanıyalım istiyorum. Ayasofya nasıl inşa edildi?

Ayasofya, Konstantin’in oğlu Konstantius tarafından 360 yılında inşa edilmiş ve “büyük kilise” anlamına gelen “Megale Ekklesia” ismini almıştır. Bu ilk büyük kilisenin bugünkü Ayasofya ile tam olarak aynı yerde olup olmadığı tartışmalıdır ancak çok yakında olduğu kesindir. İlginçtir ki, yine aynı dönemde “Ayasofya” ismiyle de anılmaya başlanmıştır.

Aya “kutsal”, sofya “bilgelik” anlamına gelmektedir ve bir kilise için “Kutsal Bilgelik” (Ayasofya) ismi, aslında çok anlamlıdır. Çünkü “Sofya” ismi 4. yüzyılda İsa’ya atfedilmiş bir lakaptır. Ayrıca onun asıl kimliğini oluşturan “bilgelik” de paganizm öğretisinin önemli bir simgesidir. Yani “Tanrıça Bilgelisi”nin adıdır. Bu yüzden Ayasofya’nın bir zamanlar ezoterik bir okul olduğunu düşünenler de vardır.

Pagan kültüründe Ay Tanrıçası Hekate ile sembolize edilen Tanrıça'nın üç yüzü vardır: bakire, olgun kadın ve yaşlı bilge kadın. Hristiyanlar paganları yok ederken, pagan öğretiler Hristiyanlık dininin içine sızmış, böylece Hazreti Meryem “bakire”yi, Mevdelli Meryem “olgun kadın”ı ve Sofya da “yaşlı bilge kadın”ı yani bilgeliği temsil etmiştir. Bu da “Sofya” isminin pagan yönünü açıklar...

O dönemde Bizans mimarisinin özgün bir stili olmadığından, biraz Batı mimarisine uygun, ahşap çatılı dörtgen planlı bir yapı inşa edilmiştir. İlk Ayasofya, Konstantinopolis Patriği Aziz Yohannes Khrysostomos döneminde yaşanan bir halk isyanıyla yakılmıştır.

Aziz Yohannes Khrysostomos, aslında halkın çok sevdiği bir patriktir. Ayasofya'nın kuzey tymphanon duvarında Patrik Khrysostomos'un mozaik bir tasviri bile bulunmaktadır. İsmi-nin anlamı “Altın Ağızlı” olan patrik, söylemleriyle de dikkat çekmektedir.

Aziz Yohannes Khrysostomos'un verdiği vaazlardan ve halk üzerindeki tesirinden hoşlanmayan İmparatoriçe Ælia Eudoxia, bu duruma müdahale etmiştir. İmparator Arcadius'u patriğe karşı kışkırtan imparatoriçe, böylece halka kadar sirayet edecek bir huzursuzluğu ateşlemiştir.

O dönemde halkın sesini duyurabildiği en önemli meydan Augusteion olduğundan, kalabalıklar Ayasofya'nın önünde toplanarak ayaklanmışlardır.

İmparatoriçe'nin kışkırtmalarıyla başlayan isyan sırasında, tepkisi kontrol edilemeyen halk, kilisenin yakılarak tahrip olmasına neden olmuş ve Ayasofya büyük ölçüde zarar görmüştür.

İmparator Arcadius'un ölümünden sonra tahta geçen oğlu İmparator II. Theodosius, 415 yılında mimar Ruffinos'a yeni bir

kilise inşa ettirmiş, ancak bu yapı da 13 Ocak 532'de ortaya çıkan "Nika" isyanıyla, bir kez daha yıkılmıştır.

Hipodrom'da düzenlenen at arabası yarışlarında ekipler birbirinden ayırt edilmek için Kırmızı, Mavi, Yeşil ve Beyaz renklerde formalar giymiş ve arabalarını bu renklere boyamışlardır. Zamanla her takımın taraftar kitlesi oluşmuştur. 4 yüzyıldan itibaren sadece Maviler ve Yeşiller varlık gösterebilmiştir. İki grubun çekişmesi politik mücadeleye dönüşmüştür. 13 Ocak'ta Hipodrom'da bir ilk yaşanır. İki amansız rakip Yeşiller ve Maviler kendilerine haksızlık yapıldığını düşünerek, isyan eder, beraberce zafer anlamına gelen "Nika!" diye bağırırlar. İmparator Hipodrom'u terk eder. Şehirde günlerce sürecekt büyük bir yangın başlar, sarayın etrafı sarılır ve Justinyanus'un kellesini isterler. İmparatoruna karşı ayaklanan halk, İstanbul'da Ayasofya ile birlikte sayısız kutsal mekânı ateşe verince, maalesef şehirde büyük yıkımlar yaşanmıştır.

Justinyanus, halkının bu gözü kara isyanından korkup, kaçıp gitmeyi bile düşünmüştür. Fakat İmparatoriçe Theodora, Justinyanus'u kaçmaması konusunda ikna etmeyi başarmıştır. Justinyanus, Theodora'nın etkisiyle isyanı bastırmaya karar verip, vahşi Got süvarilerinden oluşan paralı askerleri isyancıların üzerine salar. Bizans tarihçisi Prokopius'a göre, 30 bin isyancı kılıçtan geçirilmiştir.

Justinyanus'un Got süvarileri sayesinde binlerce kişinin kanıyla yıkanan meydan, Bizans'ta "Hipodrom", Osmanlı döneminde "At Meydanı" ve günümüzde "Sultanahmet Meydanı" olarak bilinmektedir.

II. Theodosius'un 415 yılında ikinci kez inşa ettirdiği ancak 532'de ortaya çıkan "Nika" isyanıyla bir kez daha tahrip olan Ayasofya kalıntılarından biri. Üzerindeki kuzu kabartmaları 12 havariyi temsil ediyor.

Ayasofya, binlerce isyancının kılıçtan geçirildiği ayaklanmadan sonra yeniden inşa edilmiştir. Yapımının dört yıl, on ay gibi kısa bir sürede bitmesinin nedeni, inşaatta devşirme malzemelerin kullanılmış olmasıdır. İmparatorluğun Cyzicus, Efes, Mısır ve Baalbek bölgelerinden getirilen hazır sütunlar ve malzemeler, yapının hızlıca yeniden inşasını sağlamıştır.

Cyzicus'taki Marmara Bölgesi'ne adını veren mermer ocaklarının bulunduğu, Bandırma-Erdek civarındaki Hadrianus Tapınağı'ndan getirilen hazır malzemelerin görkemi, zamanla halk arasında malzemelerin aslında Süleyman Tapınağı'ndan getirildiği efsanesinin doğmasına neden olmuştur.

Ayasofya, Justinianus döneminde daha görkemli bir yapı haline gelmiştir. Ayasofya'yı eşsiz kılan, devrin "ulu mimarları" Miletli yaşlı İsidoros ve Aydınli Anthemios aslında Anadolu mimarlarıdır. Bu açıdan bakarsak Ayasofya'nın bugünkü ihtişamlı mimarisinde, Anadolu kökenli değerli ellerin de dokunuşu vardır.

Böylece Justinianus, 537 yılında yeni ve görkemli kilise sine kavuşmuştur. Dönemin tarihçilerinden Prokopios'un aktarımıyla, Ayasofya muhteşem bir törenle ibadete açıldığı

gün, İmparator Justinyanus, Kudüs'teki Hazreti Süleyman Mabedi'ne atıfta bulunarak “Ey Süleyman! Seni geçtim!” diye gururla haykırmıştır.

*Justinyanus döneminde, Ayasofya'nın üçüncü inşasını tasvir eden
14. yüzyıla ait bir Bizans yazması
Manasses Kroniği*

AYASOFYA’NIN KURULDUĞU TEPE HANGİ KUTSİYETİ BARINDIRIYOR?

✍ **Ayasofya’nın inşa edildiği bölgenin özel bir anlamı var mıdır? Böylesine ihtişamlı kutsal bir mabedin alalade bir yere inşa edildiğine ihtimal vermiyorum.**

Bu büyük mabedin kutsallığı, sizin de işaret ettiğiniz gibi inşa edilmiş olduğu yerden başlıyor. Sarayburnu Tepesi, ilk zamanlardan beri kutsal kabul edilmiş bir bölgedir. İstanbul’un en gösterişli yüksek tepelerinden biridir ve neredeyse bütün şehre yukarıdan bakan bir inanç merkezidir.

Ayasofya’nın 360 yılındaki ahşap çatılı ilk yapısı olan “Büyük Kilise” inşa edilmeden önce, Sarayburnu Tepesi’nde önemli bir pagan tapınağı olan Ana Tanrıça Tapınağı bulunuyordu. Ardından Artemis Tapınağı da yine bu bölgede inşa edildi. Roma İmparatorluğu döneminin gizem dinlerinden biri olan Mitra dininin izlerine de Sarayburnu’nda rastlanmıştır.

Ayasofya’nın inşa edildiği tepenin kutsallığını çok daha eski tarihlere kadar dayandırabiliriz. Tıpkı Yenikapı kazılarında neolitik kalıntıların ortaya çıkması gibi, Sarayburnu Tepesi’nde de benzer izler vardır. Ancak yıllar boyu farklılık gösteren yerleşimler nedeniyle, bu çağlara ait buluntulara rastlamak artık pek mümkün değildir.

Bu noktada benim etkilendiğim detaylardan biri de, İstanbul’da kutsal izlerin hiç kaybolmamasıdır. Önemli mekânlar ve bölgeler, kutsallığını sürdürmektedir.

Roma döneminde Hipodrom ve Akropol'ün yer aldığı Sarayburnu Tepesi'nde, Ayasofya yüzyıllara meydan okuyan görkemiyle yükselir. Topkapı Sarayı ve Sultanahmet Camii de tepenin üzerinde yer alan diğer önemli yapılardır.

İstanbul tıpkı Roma şehri gibi yedi tepe üzerine kurulmuş, kehanetlerde yer almış, seçilmiş, kutsanmış özel bir şehirdir.

*Justinianus'un heykeli, dikilitaşlar,
Yılanlı Sütun ve tek minareli Ayasofya
“Tercüme-i Miftâh-i Cifrü'l-Cami” (İstanbul Üniversitesi
Kütüphanesi, T6624), 16. yüzyıl*

✍ Ayasofya'nın kutsallığını ifade ederken İstanbul'un kutsallığına da vurgu yaptınız. Bu yüzden kentin kutsallarını takip etmenin oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Yedi Tepeli Şehir dedik, İstanbul'un yedi tepesindeki kutsal izleri anlatır mısınız?

Aslında 7 sayısı sembolik bir anlam içeriyor. İlahi metinlerde ya da mitlerde Dünya'nın etrafında döndüğü varsayılan yedi gezegenden ötürü, evrenin yedi kattan oluşmasının bir yansıması olarak, eski inançlarda da kentler yedi tepeden oluşur ve yedi sayısı ile kutsanırdı. Yeni Roma olarak kurulan İstanbul'un da aynı Roma gibi yedi tepesi olduğu söylenmiş ve bu yedi tepesi de taşıdığı kutsal mekânlarla eşsiz değere kavuşmuşlardır.

1. Tepe Sarayburnu Tepesi'dir. İlk zamanlarından beri pagan tapınakları bulunan önemli bir inanç merkezidir. Roma döneminde Hipodrom ve Akropol'un yer aldığı Sarayburnu Tepesi'nde, Ayasofya yüzyıllara meydan okuyan görkemiyle yükselir. Topkapı Sarayı ve Sultanahmet Camii tepenin üzerinde yer alan diğer önemli yapılardır.

2. Tepe Çemberlitaş'ın olduğu tepedir. Beyazıt'tan Divanyolu Caddesi üzerindeki Çemberlitaş Sütunu'na kadar olan bölgedir. Burada Roma döneminde Konstantin Forumu yer almaktaydı. Çemberlitaş'ın üzerinde ise, Güneş Tanrısı ikonografisi kullanılarak yapılmış Konstantin Heykeli tüm heybetiyle yer alıyordu. Günümüzde tepenin kutsallığı Nuruosmaniye Camii ile taçlanmıştı.

3. Tepe Beyazıt, eskiden Pagan tapınaklarının olduğu diğer bir merkezdir. Yüzyıllardır hem kutsal hem de siyasi tarih açısından büyük önem taşıyan anıtlarla dolu, en ihtişamlı bölge olmuştur. MS 393 yılında kentin en büyük meydanı olarak inşa edilmiştir. Bu tepede bulunan dev boyutlu Zafer Takı'na üzerindeki bronz boğa başlarından dolayı boğa meydanı anlamına gelen *Forum Tauri* denilmiştir. Günümüzde ise bu ihtişam Beyazıt Camii ve

Mimar Sinan'ın şaheseri Süleymaniye Camii ile sürmektedir. Pagan döneminde Süleymaniye Camii'nin olduğu yerde Pluto ve Hera tapınakları vardı. Süleymaniye'nin kutsallığı ise iki yüz yetmiş beş adet kandiliyle taçlanır. Cami dev kandillerden çıkan islerin zarar vermemesi için, isin tek odada toplanmasını sağlayan bir hava akımı yaratacak şekilde inşa edilmiştir. "İs odası" sistemi gerçekten övgüyü hak etmektedir.

4. Tepe Fatih Camii'nin olduğu tepedir. Kutsallık burada, ilkönce On İki Tanrı Tapınağı, ardından On İki Havari (Havariyyun) Kilisesi ve fetih sonrasında Fatih Camii ile devamlılık gösterir. Cami Fatih Sultan Mehmet'in emriyle, harabeye dönen Havariyyun Kilisesi'nin kalıntılarının üzerine yapılmıştır. Ancak depremde yıkıldığı için orijinal halinden geriye çok şey kalmamıştır. Fatih Camii, İslami açıdan Ayasofya'dan sonra ikinci önemli kutsal mekân olmuştur. Tarihteki yerini selatin cami sıfatıyla alan ilk camidir. Selatin, sultan kelimesi ile aynı kökten gelir ve selatin camileri, Osmanlı İmparatorluğu döneminde sadece padişahların yaptırdığı camiler için kullanılmıştır. Selatin camiler, yaptıran sultanın varlığını, kimliğini ve dini anlamda gücünü gösteren yapılardır. Fatih Sultan Mehmet'in türbesi de buradadır. Ayrıca Fatih dönemindeki ilk üniversite olan Sahn-ı Seman Medreseleri de bu tepede inşa edilmiştir.

5. Tepe Yavuz Selim, ilk çağlardan itibaren tapım merkezleri bulunan kutsal kabul edilmiş bir bölgedir. Ayrıca bir dönem patrikhane olarak kullanılmış olan Maria Pammakaristos Kilisesi de bu bölgede yer almaktadır. Günümüzde mabedin bir bölümü Fethiye Camii, bir bölümü de müze olarak varlığını sürdürmektedir. Tepenin Haliç'e en hâkim noktasında Yavuz Sultan Selim Camii bulunur. Tepede Bizans devrinin açık su havuzlarından biri hâlâ varlığını korumaktadır. Bu da Osmanlı'nın yok etmeyen, koruyan ve dönüştüren zihniyetine bir örnektir.

6. Tepe Edirnekapı, İstanbul'un en yüksek tepesi olarak bilinir. Burada Bizans'ın Blakhernai Sarayı'ndan kalan tek yapı Tekfur Sarayı ve yakınında Kariye Kilisesi bulunur. Kariye daha sonra camiye dönüştürülerek uzun yıllar kutsalın devamlılığını sağlamıştır. Hemen belirtelim, Kariye, içinde önemli ve araştırılması gereken semboller barındırmaktadır. Tekfur Sarayı ise orijinal mimarisini zaman içinde kaybetmiş ancak geçirdiği restorasyonlar sayesinde hâlâ hizmet veren bir yapı olmuştur.

7. Tepe Kocamustafapaşa'da Mokios Sarnıcı ve Arcadius Sütunu bulunur. Yine bu bölgede bulunan ve On İki Havarilerden biri olan Ayios Andreas'a adanmış Aya Andrea Enti Krisi Kilisesi sonradan cami olmuş, yakın geçmişte bir müteahhidin "büyük çabalarıyla" apartmana dönüştürülmüştür. Hatta kilisenin apartmana dönüştürülmesi sürecinde, pagan tapınağına da ulaşılmış ancak ne yazık ki bu kutsallık korunamamıştır. Bu bölge kutsallığın devamlılığı açısından hâlâ önemli bir merkezdir. Birçok keramet sahibi insanın Osmanlı döneminde burayı mekân tuttuğu bilinmektedir.

 Birinci tepeye geri dönersek, burası her bakımdan insanların merakını çeken, ilgi odağı olmuş ve hakkında söylentiler çıkartılmış bir yer. Ayasofya civarında da öyle bir yer var ki, o da ilginç rivayetlere kaynaklık etmiş; tabii ki bu yapı, Yerebatan Sarnıcı, hatta son dönemlerde burada druid ayini yapıldığı da söyleniyor.

Yerebatan sarnıcı, İstanbul'un en ilginç yapılarından biri. İstanbul'un su sorunu her zaman olmuş tabii. Daha Hadrianus zamanında yani MS 117-138 yılları arası, ilk su yolu yapılmış. Tabii Constantinus'un şehri büyütmesinden sonra su sorunu bir daha baş göstermiş. O zaman da bildiğimiz meşhur "Valens Su Kemerleri" İmparator Valentinianus zamanında yapılmış.

Tabii o zamanlar kemerlerden gelen su sarnıçlara ve açık hava havuzlarına dökülüyor ve oradan dağılıyor. Bugün sarnıçlar kadar bu havuzlar da gözle görülebiliyor. Ancak en büyükle-rinden biri İstanbul Üniversitesi bahçesi olarak yaşıyor, en iyi görülebilen Karagümrük'teki açık sarnıç.

Kapalı sarnıçlar da başlı başına bir zenginlik. Bazıları bina-ların altında, özel izinle geziliyor, bazıları restoran, bazılarını da gezmek olanaklı değil. Şu an İstanbul'da bilinen altmışın üze-rinde sarnıç var. Yerebatan belki de bu sarnıçların en ünlüsü, İstanbul'un fethinden sonra ünlü gezgin Petrus Gillius tarafın-dan ortaya çıkartılmış.

Sarnıç Justinyanus tarafından tahminen 542 yılında inşa et-tirilmiş. İlginç bir yapısı var, bir kayalığa oyulmuş aslında, belki de Ayasofya'dan beri devam eden kutsal kayalığın bir devamı burası. Eskiden üzeri taş döşeli bir meydanmış. Zamanla ev-ler doldurmuş burayı. İstanbul'un fethinden sonra iyice evlerle dolmuş. Hatta bu evler delik açarak kuyu gibi su alıyorlarmış. Bugün artık üzeri temizlendi.

Yaklaşık 9000 metrekare alan üzerinde. İçindeki sütun ve başlıklarının çoğu devşirme. Septimius Severus dönemine kadar giden de var, Justinyanus dönemine de. Bana göre üzerlerindeki yazılar önemli ve tabii ki en ilginç yapı taşları da Medusa'lar, yani Yunan mitolojisindeki baktığını taşa çeviren varlık tasvirleri. Buradaki devşirme malzemeler çok önemli. Septimius Severus dönemine giden sütun başı belki de İstanbul'daki en eski Korint usulü başlıklardan. İki tane de Constantinus dönemi var. Diğerleri Justinyanus dönemi. Artık sarnıç için mi yapıldı sonradan mı geldi bilemiyoruz. Medusa'lar da eski pagan döneminin devşirme parçaları; bir görüşe göre Constantinus Forumu'ndan gelmiş. Bana göre yine Medusa yakınındaki bir seri heykel kaidesi de oradan gelmiş olabilir. Doçent Doktor Haluk Çetinkaya da Mese Caddesi'nden gelmiş olabileceğini söyledi.

Druid, yani Kelt rahipleri ayinleri söylentisi hep var burada ama bu yapının Kelt toplulukları ile bir alakası olmadığı gibi, daha önceki dönemlerde de bir Kelt varlığı ile ilgili bir kanıt yok. Medusa başlarının da işlevi sadece sütun kaidesi olarak sütunların yüksekliğini ayarlamak; bu bağlamda ters ya da yan konulmasının da bir önemi yok.